

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XXV. Vtrum sacramenta sint causæ morales gratiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

démque gratiam aliquatenus induceret; vtque aqua, dum corpus tangit, simul etiam, licet non eodem modo (de qua identitate modi nihil dicit, aut insinuat Augustinus) cor ablueret, cum ea præsertim huius causalitatis instrumentalis prærogatiua speciali, nec communi aliis instrumentis, quæ in quæstione sequenti clariùs exponetur. Iuuat interim obseruare in exemplo nostræ sententiæ nuper expenso ex mente D. Thomæ, voces dici communiter causas manifestationis conceptuum; cum ad illam non plus, aut aliter influant, quam dictum est à nobis entitates materiales Sacramentorum influere in gratiam. Foret præterea valde mirabile, si non esset quotidiana experientia vsque aded manifestum sonos editos in aëre posse esse manifestationes interiorum animi conceptuum, omniumque eius discursuum, ac meditationum. Quid nimirum admirationem pariat summam assimilis influentia, & causalitas rei materialis, & extra nos posita in internam, ac supernaturalem infusionem gratiæ, nequaquam manifesta per experientiam, solumque transparens obscurè per diuinam reuelationem.

QVÆSTIO XXV.

Vtrum Sacramenta sint causæ morales gratiæ?

Videntur non esse. 1. Quia morale diuiditur contra physicum in vnoquoque genere. Vnde fieri non potest, vt idem prædicatum insit eidem physice simul, & moraliter. Dictum autem est Sacramenta esse causas physicas gratiæ. Ergo non sunt causæ morales eiusdem.

2. Exempla denarij plumbei quo quis vtitur ad obtinendum centum libras ex Regis ordinatione, & exhibitionis libri, ac baculi, quibus inuestitur Abbas, reprobantur à D. Thomæ, & ab aliis communiter, tanquam insufficientia, ac inidonea ad explicandam causalitatem Sacramentorum; cum tamen sint omnino appropriata ad explicandam causalitatem moralem. Approbantur verò è conuerso ab eodem, & ab aliis satis communiter exempla ferræ, securis, & cultelli: quæ ridiculum esset dicere instrumenta moralia, aut causas morales. Ergo Sacramenta non sunt causæ morales.

3. Causa moralis mouet, ac determinat causam physice effectiuam, ad producendum effectum vtrique communem. Neque verò id præstat, vt purum signum voluntatis ita operandi, quæ præextiterit in ipso efficiendi, nec etiam præstat, vt pura conditio sine qua non appositæ per voluntatem eiusdem efficientis. Quia causa ex suo conceptu communi superaddit aliquid vltra rationem puri signi, & puræ conditionis. Sacramenta autem non mouent, ac determinant Deum, qui est causa principalis efficiens gratiæ. Quia nec vis meritoria illis inest, vt patet ex quæst. 19. nec aliud moralitatis genus, qua mouere, ac determinare possint, in eis apparet.

4. Quod non est tale, vel tale physice, dicitur nihilominus tale moraliter, præcisè quatenus æquiualeat rei, cui physice conuenit esse talem. Sacramenta autem formaliter sunt causæ physice instrumentales gratiæ; & nihil habent, quod æquiualeant causæ physice principali, qui est Deus. Ergo Sacramenta, nec causæ instrumentales, nec principales gratiæ, moraliter esse possunt.

Art. 4. Respondetur. Per hoc vel maxime differunt Sacramenta ab aliis causis instrumentalibus, quod

alia instrumenta, non solum existere secundum se, verum etiam exercere possunt totam actiuitatem propriam ipsorum, nondum existente effectû proprio causæ principalis, & insuper quin vnquam absolute talis effectus subsequatur, vt patet in lignis sectis, ferra, securi aut cultello, & nondum aptè dispositis, vel etiam vnquam disponendis ab auctore principali artefacti, vt ipsum artefactum aliquando existat. At Sacramenta, nec existere, nec effectum suum proprium, ac peculiarem actiuitate sua naturali exequi possunt, quin sequatur infallibiliter effectus causæ principalis, quantum est ex parte ipsius causæ principalis; id est, nisi eadem causa principalis simul cum iisdem Sacramentis aliunde extrinsecus impediatur. Differunt præterea tum ab iisdem instrumentis purè physicis, tum à causâ, quæ est meritoria immediate ratione sui. Ab instrumentis quidem purè physicis, quia huiusmodi instrumenta non dependent ex se ab vllis meritis, sicut dependent Sacramenta à meritis Christi quoad vim inducendi effectum causæ principalis. A causa verò immediate meritoria differunt, quia causa, quæ est meritoria immediate ratione sui habet ex se, vt inferat sub determinata mensura effectum dependentem à vi meritoria ipsius; Sacramenta verò inferunt gratiam, sub tali determinatè mensura, præcisè ratione meritorum Christi. Differunt denique, quia instrumenta alia purè physica non constituuntur intrinsecè, nec adæquatè, nec inuadè quate in ratione talium, per determinatam voluntatem, ac intentionem vtentis iisdem instrumentis; Sacramenta verò constituuntur intrinsecè per determinatam intentionem ministri vtentis ipsis, vt dictum est q. 6.

Art. 2. Triplici igitur ex capite dici potest Sacramenta causare moraliter gratiam, seu esse causas morales gratiæ; vel instrumentales eo modo, quo dictum est in quæstione præcedenti esse causas physicas; vel etiam principales moraliter sub aliqua consideratione. Primum nimirum, quia quæ parum inter se distant, aut conueniunt in prædicato, quod præcipue æstimatur in eo comparationis extremo, quod præminet alteri extremo, idem moraliter censentur; quatenus parum pro nihilo reputatur, ideoque eodem nomine vtrumque significatur adiuncta particula *moralis*, illi extremo, quod re ipsa est minus principale. Prædicatum autem, quod præcipue æstimatur in causâ physica principali effectus; quem quis desiderat, est actiuitas inferens infallibiliter eundem effectum in quouis subiecto bene, aut non malè disposito. Conuenit porro illud prædicatum actiuitati Sacramentorum respectu gratiæ; vt nuper primo loco obseruatum fuit. Rursus id omne participat denominationem moralis, quod viget vi rei in se intrinsecè moralis, idque ex aliquali coniunctione cum eadem re intrinsecè morali. Omnis autem Sacramentorum vigor dependet ex meritis Christi; & ex quadam coniunctione actionis Ministri cum iisdem meritis, vt obseruatum similiter nuper fuit. Postremo res physice, & actiones exteriores includentes intrinsecè actum liberum voluntatis, quoad vim inductiuam, & causatiuam alicuius effectus, dicuntur absolute causæ morales talis effectus: Quia eatenus differunt à causâ purè physica; vtpote non sic includente in se vllum actum voluntarium, ac liberum. Quo pacto contractus exteriores dicuntur causæ morales translationis dominiorum, aliorumque similium effectuum. Dictum autem est Sacramenta includere intrinsecè, ac essentialiter talem actum internum, atque ab eo dependere formaliter quoad esse completum Sacramenti, & quoad vim illatiuam gratiæ.

Art. 3. Multipliciter ergo Sacramenta sunt causæ morales gratiæ. Verum propter duas potissimum istas

posteriores rationes, & maxime propter tertiam tales dicuntur. Quia videlicet id maxime ac propriissime de vnoquoque dicitur absolute, quod sibi conuenit proprie ratione partis sue essentialis, & non tantum ex aliquo mere extrinseco, vt cumque deum reputetur velut intrinsecum, aut solum per comparationem, ac relationem accidentalem ad aliquid aliud adequatè ab ipso distinctum. Talis autem est ea sola moralitas Sacramentorum, quæ notata est in tertia ratione causalitatis moralis ipsorum in gratiam. Et quidem Sacramentis conuenire causalitatem aliquam moralem, respectu gratiæ, distinctam à ratione puræ conditionis sine qua non & puri signi; rem dixit certam de fide Melchior Canus relect. de Sacram. p. 4. §. *Pro eius itaque rei explanatione.* Eandem, tanquam communem, & indubitatam omnibus, etiam causalitatis physici auctoribus, supponit, & tradit Suarez disp. 9. sect. 9. ante secundam conclusionem. Profecto dubitari minime potest, aliquo ex dictis modis, Sacramenta esse causas morales gratiæ, licet nullus determinatus modus causalitatis moralis illis conuenientis talem certitudinis gradum determinatè obtineat.

Ad 1. Opponitur quidem causa purè physica causæ morali, ideoque nequit vtraque causalitas eidem rei conuenire respectu eiusdem effectus. Ceterum non repugnat causam physicam instrumentalem, & imperfectam, actione sua, physice ac immediate manante ab ipsa, permouere causam principalem ad productionem sui effectus, idque sibi conuenire ex vi applicationis aliquorum meritorum respectu sui; aut per inclusionem essentialis actus intrinsecè, ac immediate moralis; ideoque eandem causam secundum considerationes diuersas esse physicam, & moralem respectu eiusdem effectus. Ostensum autem est ea omnia coniunctim in Sacramentis reperiri.

Art. 1. Ad 2. Exempla illa displicent D. Thomæ, & aliis, non quatenus adhibentur ad explicandam causalitatem aliquam moralem Sacramentorum in gratiam, sed quatenus à quibusdam intendebatur non conuenire Sacramentis vllam aliud causalitatis genus respectu gratiæ, quam conueniat moneta plumbea, vel chirographo respectu exactionis pecuniæ debitæ, cuius soluendæ obligationem significant, quin aliud præterea quidquam virtute sua efficiant, aut efficiant; & quam conueniat libro, cuius exhibitione inuestitur Canonicus respectu canonicatus; vel baculo, quo inuestitur Abbas, respectu Abbatie; cum liber, & baculus significant quidem diuersos earum dignitatum gradus, quo tantum respexit Bernardus vtriusque auctor exempli serm. in Coena Domini ante med. nihil tamen præstant aliud virtute sua.

Art. 2. Quæ sanè intentio iure optimo reprobatur, nec tolerari potest. Quia nec moneta plumbea vel chirographum est causa pecuniæ, aut solutionis, nec liber, vel baculus Canonici, vel Abbatis; seu canonicatus, vel Abbatie; Cum tamen Sacramenta sint veræ causæ gratiæ, vt constat ex quæst. 19. Similiter exempla ferræ, & aliorum eiusmodi adducuntur quidem opportunè ad explicandam causalitatem physicam instrumentalem Sacramentorum; non tamen sunt adequata ad excludendam causalitatem moralem physice illi causalitati indiuisim coniunctam. Alioquin non idoneè simul adduceretur vti simul adducitur à D. Thomæ exemplum vocum significantium ad placitum. Quod enim verè exemplum nec ipsum est omnino adequatum, vt patet ex præmissis.

Ad 3. Quod ex sua natura, & actiuitate propria hoc habet, vt sit vtile, ac necessarium ad existentiam effectus, prout oportet ipsum existere; vim pro-

fecto habet mouendi causam principalem talis effectus ad productionem eiusdem. Quia auget rationem boni, & appetibilitatis conuenientem productioni secundum se. Quapropter, quod tale est, confert, ac mouet ad productionem effectus secundum substantiam ratione modi, & specialis conuenientia, quas adiungit ex se. Quod est diligenter obseruandum. Dictum autem est in quæst. præcedenti Sacramenta esse tale quid respectu gratiæ, quatenus subuenientis naturæ lapsæ, intuitu cuius, vt lapsæ, instituta ea sunt, nec instituenda fuissent secluso lapsu, & peculiari humanæ naturæ indigentia, quæ ex illo prouenit, vt liquet ex q. 11. Verum, quia, vt eiusmodi motio Sacramentorum ad infusionem gratiæ redigatur in actum secundum, procedit ex meritis Christi; atque in suo exercitio includit intrinsecè intentionem liberam ministri; & insuper habet adiunctam infallibilitatem effectus inducendi; iure optimo dicitur motio, & causalitas moralis, vt expositum est in q. præsentis.

Ad 4. Vt aliquid dicatur tale, vel tale moraliter, non est necessaria æquivalentia quoad omnia; sed sufficit æquivalentia quoad prædicatum, cuius ratio maxime habetur, dum ea comparatio quasi identificatiua instituitur, vt patet in Prorege, qui moraliter est Rex. Eiusmodi autem æquivalentia non deest in re nostra, vti multipliciter apparet ex dictis. Obseruatum præterea iam est Sacramenta non tam dici causas morales principales gratiæ, propter eam æquivalentiam respectu causæ principalis physice, quam dicantur causæ morales instrumentales, propter dependentiam à meritis Christi, & coniunctionem intentionalem cum iisdem ex eiusdem voluntate diuina; & humana, & propter inclusionem intentionis ministri, vt operantis nomine Christi.

QVÆSTIO XXVI.

Virum omnia Sacramenta possint conferre primam gratiam.

Videntur posse. 1. Quia omne agens potens inducere rem aliquam formam impossibilem cum alia forma, eo ipso potest istam aliam excludere. Omne enim agens potens inducere calorem, eo ipso potest simul excludere frigus, & sic de similibus. Dictum autem est q. 19. Omnia nouæ legis Sacramenta posse inducere gratiam, quæ est forma impossibilis cum peccato. Ergo omnia possunt excludere peccatum; quod est posse conferre primam gratiam.

2. Sancti Patres omnibus promiscuè Sacramentis, maxime verò Sacramento Eucharistiæ, quod vel maxime est Sacramentum viuorum, attribuunt frequenter remissionem peccatorum, munditiam animæ, ablationem sordium, & scelerum, ægritudinum sanationem. Hæc autem, & similia verificari minime possunt absque potestate conferendi primam gratiam omnibus Sacramentis indiscriminatim communi, præcipue verò Sacramento Eucharistiæ.

3. Concilium Tridentinum can. 6. sess. 7. definit. generaliter Sacramenta nouæ legis conferre gratiam non ponentibus obicem. Non autem ponit obicem peccator, qui cum bona fide accedit attritis. Idem Concilium sess. 13. can. 5. damnat dicentes præcipuum fructum Eucharistiæ esse remissionem peccatorum. Ergo supponit hanc etiam esse eius fructum. Eidem indidem percipiendo hanc solam dispositionem exigat Apost. 1. Corinth. 11. 28. *Vt probet se ipsum homo.*

Sufficien